

ALTONA FOGLYAI

Sartre drámája a Szegedi Nemzeti Színházban

Jacques Lemarchand, az egyik legrangosabb francia színi kritikus négy esztendővel ezelőtt, az *Altona foglyai* párizsi ősbemutatója után ezt írta lapjában, a *Figaro Littéraire*-ben: »minden szégyen nélkül jelentem ki, fogalmam sincs, mit akart a szerző bizonyítani a darabban. Nekünk más a véleményünk: szerintünk a dráma értelme, jelentése megközelíthető és feltárható. Bár kétségtelenül nem könnyen. A francia kritikus éppen azért idéztük, hogy ennek az elemzésnek a nehézségeit érzékeltesse. Az *Altona foglyai* bonyolult, komplikált és helyenként talányos mű. A dráma elmélyült gondolkodást követel, Sartre nem tálcán nyújtja közönségének a mondanivalót.

A cselekmény Altonában, Hamburg villanegyedében, von Gerlach hajógyáros házában játszódik, jóval a második világháború után. Ott ember él itt, egyikük Frantz, a milliós fia, elrejtőzve. Ez a Frantz katona volt a második világháborúban, Hitler hadseregének hadnagya, s kalandos körülmények között, gyalog tért haza, aztán egy napon bezárkózott emeleti szobájába. Amikor a darab megkezdődik, Frantz már 13 éve él önként vállalt börtönében, s hűgán kívül még családjának többi tagjával sem hajlandó találkozni. A cselekménybonyolítás azzal indul, hogy Frantz elrejtőzéséről, amelyet a család titokban tart, Johanna, von Gerlach kisebbik fiának felesége, tudomást szerez és be akar lépni a szobába, meg akarja ismerni a rejtélyt, amely Frantzt körülveszi.

A színhelyből és a főhős, Frantz személyéből a dráma kezdetén úgy tűnik, hogy az író a fasizmusról akar vallani. Bármennyit is beszélnek azonban erről, hamar kiderül, hogy Sartre darabjának középpontjában nem a fasizmus problematikája áll. Ezért az a bírálat, amelyet a dráma a fasizmusról mond, túlságosan elvonat. De azért határozott. A cselekményt máshova is át lehetett volna helyezni, de a főhős — bárhol játszódnak volna a történet — mindig csak egy imperialista hatalom katonája, rossz ügy szolgálja lehetett volna. A dráma haladó tendenciái ilyen értelemben, ebben az esetben is megmaradtak volna.

Nem is ez a fő baj a darabban, hibái nem itt keresendők. Mint minden más színdarabban, Sartre is a filozófiájának, az egzisztencializmusnak eszméit hirdeti: a dráma mintegy illusztrációja e filozófia tételeinek. A darab azt mondja el, amit az életről, az élet értelméről az egzisztencializmus vall.

Tévedés lenne azonban azt gondolni, hogy az *Altona foglyai* emiatt valami primitív tándráma. Sartre kitűnő író, jól ismeri az életet, az emberi lelket, mestere a színpadi technikának, barvírosan jellemzi és mozgatja hőseit, kiválóan exponál és bonyolít, rendkívüli feszültséget tud teremteni, egyszerűen lenyűgöző erővel ír. Az egzisztencialista filozófia érvényesülését mégsem nehéz tettenérni műveiben.

A főhős, Frantz jellemzőségei kell kiindulnunk. Ábrázolására az a legjellegzetesebb, hogy akárcsak az egzisztencialista irodalom többi hőse, sajátosan iránt *váltakozott hős*. Ezek az emberek nem menekülnek a szenvedéstől, s akárcsak Frantz, nem eltávolodni akarnak tőle, hanem ellenkezőleg, egyre mélyebben haladnak a nyomorúságba, a kétségbeesésbe, hízalják, dédelgetik, növelik kínjaikat, forognak benne, s közben egyre inkább a szenvedés rabjaivá, foglyaivá válnak. Nem hiába nevezik sokan az egzisztencialista szépirodalmat az »önkinzás irodalmának«, valóban arról van benne szó.

Miért kergeti az író Frantzt és többi hőseit egyre nagyobb nyomorúságba, szenvedésbe? Úgy is tűnhet, egyszer-

(Sifilis József felvétele)

Johanna (Földi Teri) és Frantz (Kárpáthy Zoltán)

rűn azért, hogy elriasszon, hogy azt mondja, emberek, vigyázzatok, ne éljétek így, mert ez a pusztulásba vezet. Csak úgy valóban ezt mondja-e a mű? Nézzünk jól körül a drámában. Van-e olyan szereplője, aki a szenvedésként eltávolodva akar élni? Van: Johanna, a feleség. Ő egyszer már, mielőtt a kisebbik von Gerlach felesége lett volna, majdnem a halálra, a pusztulásig jutott. A házasságával menekült ki belőle. Most még egyszer megpróbálja ugyanezt. De hiába küzd, hiába harcol, amit akar, nem sikerül, s a darab végére oda jut, ahová a többi hős, a kétségbeesésbe, a gyöttrődésbe, a szenvedésbe. Reménye, hogy hátha most is sikerül a menekülés, semmivé foszlik. A lehetőség, hogy megmenekül, epizódává válik.

Ha a többi hős sorsából valaki nem látna világosan, Johanna példája nyilvánvalóvá teszi, hogy a szenvedés megajzolásával az író nem elriasztani akar. Johanna példája a küzdés hiábavalóságát, értelmetlenségét akarja bizonyítani. Sartre azért ír így, mert sötétnek látja, tartja az életet. Azt mondja: emberek, csinálhattok, akarhattok bármit, a szenvedéstől nincs feloldozás, akárhogy tiltakoztok, gyöttrődésre vagyok kárhoztatva, ez az osztályrészetek, s nem menekülhettek tőle.

Az Altona foglyai mondanivalójának ez a lényege.

Bármennyi szenvedés van azonban az életben, amit Sartre mond, mégis torz és hamis. Ezt a pesszimizmust, kétségbeesést, reménytelenséget és végső kiábrándulást tükröző filozófiát nem fogadjuk el. Nyilvánvaló, hogy az életben vannak tragédiák. Sartre azonban nem kivételeknek tartja őket, hanem szerinte tulajdonképpen nincsenek is külön tragédiák: maga az élet tragédia.

A szegedi színház előadása nem mindenben felelt meg a drámának. A produkció, sajnos, nem csatlakozik a szegedi színháznak azokhoz az előadásaihoz, amelyekben a művészi tölmácsolás és a mű szerves egységbe forrt össze. Komor István rendezése ugyan nem eredménytelenül törekedett a komplikált, bonyolult mondanivalójú darab világos, közérthető megfogalmazására, szándékai azonban nem eléggé valósultak meg.

Az egyik fő hiba szereposztási tévedés. Kiss Ferenc nagy művész. De bármennyire is becsüljük eddigi eredményeit, kétségtelen, hogyha van darab és szerep, amely egyéniségének, előadói stílusának nem felel meg, ez a darab és von Gerlach szerepe az. Nem csodálható hát, hogy amit — egyébként érzékenyen és művészi finomságokkal — játszik, elűt a dráma stílusától. Az az alak, akit ő megformál, nem von Gerlach, a milliósos hajógyáros, hanem valami más ember.

Kárpáthy Zoltán Frantz alakítása sok részletében megkapó és hiteles ugyan, de zavaró, hogy a szerepet általában túl magas intonálva, mintegy permanens extázisban mondta el. Ezzel a Frantz »bolond« és »normális« állapotai közötti különbséget ahelyett, hogy kiütőzővé, nyilvánvalóvá tette volna, elmosta. Ez nagymértékben nehezítette a darab megértését is.

Földi Teri színvonalas, plasztikus erejű szerepformálást nyújtott Johanna alakjában. A feladat is hálás, Johanna érdekes, jelentős egyéniség, s az alakítás is méltó hozzá. Földi Teri játéka az előadás legjobb színészi munkája: hiteles, színes, meggyőző. Simon Erika Leni-je is magas színvonalú teljesítmény. Határozott körvonalú karaktert, jellemet ad. Kár, hogy néhol, első sorban a darab elején, harsony, külsőséges eszközöket alkalmaz. Koltay János jól játszott az egyéniségének megfelelő szerepben, Wernerre olyan, amilyennek ezt az alakot elképzeltük.

Az előadás epizódistái — Kerpely Judit, Marosi Károly, Szabó Kálmán és Mikos Ferenc — alkalmazkodva a darab stílusához, jól szolgálták a mondanivaló kibontását.

A darab realista díszleteit Sándor Lajos tervezte. Jól illettek a modern darabba, jobban mintha csak jelzések látunk volna a színpadon.

Ökrös László

SZEAC—Szegedi Építők 3:0 (0:0)

Tegnap a felső Tisza-parti stadionban a SZEAC a következő összeállításban kezdett: Tóth — Kővári, Kürtsi, Sándor — Dezsői, Reményik — Arató, Hajós, Nemes, Gilicz, Boros dr. Az első félidőben Arató megszerezte, helyére Kőkény állt be, aki szint vitt a csatársorjájába, bár 80 percig így is 0:0 volt az eredmény. Mindkét csapat jó erőben van, az Építők ügyesen védekezett. Kapusuk, Apjok jól védett. Góllövő: Hajós, Kőkény, Gilicz.

Dorogon, ideai első bajnoki mérkőzésén valószínű, hogy a tegnapi kezdő csapatával áll ki a SZEAC, bár lehet, hogy az egyik szélső Kőkény lesz, mert jó for-

mában van. Egyébként Aratót kívül Boros is könnyebben sérült.

Szerdán a Hunyadi téri pályán is volt barátságos

SPORT

labdarúgó-mérkőzés: a Szegedi Spartacus és az SZVSE találkozója 1:1 (1:0) arányú döntetlen eredménnyel végződött. A gólokat Bite, illetve Billsik szerezte.

Újabb birkózósikerek

A Szegedi VSE birkózői legutóbb a területi szabadfogású bajnokságon vettek részt, amelyet Kecskeházi bonyolítottak le. A vasutasok — mint már ebben az évben több alkalommal — most is sikerrel szerepeltek. Villám György a váltósúlyban, Batki János pedig a félnehézsúlyban győzött. Az SZVSE birkózői még négy

második és három harmadik helyezést értek el, és ezzel megnyerték a pontversenyt.

Birkózőink vasárnap nagyszabású versenyen indulnak: Szegeden lesz országos I., II. osztályú szabadfogású viadal, és ezen részt vesznek a válogatott keret tagjai is.

Egy szerény szakosztály munkájáról

A Vörös Meteor SZMTE tornaszakosztályáról csak keveset tudnak Szegeden. Pedig ilyen is létezik. Néhány idősebb sportember, a régi MTE tagjai, valamint Szegszárdy Boldizsár nyugalmazott testnevelő tanár hozta létre már évekkel ezelőtt. Mondjuk meg őszintén: az eredményeik gyengék. Utóljára tavaly ősszel indultak versenyen, de a megyei csapatbajnokságon nem tudtak teljes csapatot elindítani.

Legfontosabb a testedzés

— Öt versenyzőnk bevonult, és ezért volt hiányos a csapat — mentegetődzött az edző. — A torna olyan sport, hogy az utánpótlást nem lehet a szegrel lealkasztani, éveket kell tanulni... Szakosztályunkban jórészt fiatal munkások sportolnak. Legtöbbjük nem az eredmények elérésére törekszik, hanem arra, hogy testedzést végezzen, erős és egészséges legyen. Így volt ez a régi MTE-ben is. Megnehezíti a fejlődést, hogy tornászaink majdnem mind kétműszakosak, még a diákok is vagy délelőtt, vagy délután vannak az iskolában. Ezért so-

kan csak minden két héten tudnak edzésre eljönni.

Akik a legszorgalmasabbak

Végignéztük az edző füzetét, amelyben a tornászok adatait, eredményeit jegyzi be: Borkányi János szűcssegéd, Nitsovits Iván lakatossegéd, Kovács Emil ipari tanuló, Pálmai Béla technikus és az általános iskolások közül Turai Pista jár leg-többet az edzésekre.

— Ők a legszorgalmasabbak — mondta Szegszárdy Boldizsár —, bár mindegyik tornászommal elégedett vagyok, mert fegyelműztek és szofogadók.

Amikor edzés közben megkérdeztük a fiúkat, hogy szeretnek-e tornázni, egyszerre mondták:

— Igen!...

Nagyon megkedveltük ezt a sportot — jegyezte meg Borkányi János, aki már régi tornásznak számít, mert sok versenyen elindult. — Nem könnyű, de erősíti az embert, és a napi munka után egy kis felüdülés, ha eljövünk az edzésre...

„Kishibás” tornateremben

Már több mint egy éve az új gedői iskolában vannak. A szép teremben bordásfalak, szőnyegek, maszrórudak, maszókótelek, szekrények, számlók, ló és nyújtó várja a fiúkat, az öltözőben meleg víz is rendelkezésükre áll. Probléma azonban mégis akad a terem körül. Az új iskola építői a gyűrűk tartó vasait egymástól három méterre erősítették be a betonoszlopokba, félméteres távolság helyett. Nem lehet használni a korlátot sem, mert alkatrészei rozogák.

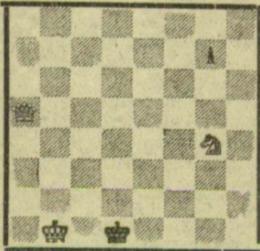
SAKK

A sakk történelem egyik legjelentősebb versenyét rendezték meg negyven évvel ezelőtt New Yorkban. A két nagy rivális, a kubai Capablanca és dr. Lasker három évvel ezelőtt vívták meg páros mérkőzésüket, melynek során Capablanca 27 évig tartó »uralkodásától« fosztotta meg Laskert, a sakk koronázatlan királyát. Az első helyre rajtuk kívül más szóba sem jöhetett, legfeljebb Aljechin-től vártak meglepetést. A legnagyobb esélyt Capablancának adták, aki húsz évvel volt fiatalabb az 56 éves Laskernél. Az »öreg« Lasker a hosszú verseny fázisait pompásan bírta, az utolsó négy fordulóban is győzni tudott, s végül is másfél ponttal előzte meg Capablancát.

Lasker a középjátékban volt felülmúlhatatlan, amint ezt az alábbi játszma is mutatja:

Világos: Aljechin
Sötét: Lasker
1. d4, d5, 2. e4, e6, 3. Hf3, Hf6, 4. Hc3, Hbd7, 5. cxd4, 6. Ff4, c6, 7. e3, Hh5, 8. Fd3, Hf4, 9. exf, Fd6, 10. g3, 0—0, 11. 0—0, Be8, 12. Ve2, 13. Hf8, 14. Hd1, f6!, 15. He3, Fe6, 16. Hh4?, Fe7, 17. b4, Fb6, 18. Hf3, Ff7, 19. b5,

Fh5!, 19. g4, Ff7, 20. bxc, Be8, 21. Vb2, bxc, 22. f5, Vd6, 23. Hg2, Fe7, 24. Bfe1, h5!, 25. h3, Hh7, 26. Bxe8, Bxe8, 27. Be1, Bb8, 28. Vc1, Hg5, 29. He5, fxe, 30. Vg5, e4, 31. f6, g6, 32. f4, hgx, 33. Fe2, gxh, 34. Fh5, Bb2!, 35. Hh4, Vxf4, 36. Vxf4, Fxf4, világos feladta!

Világos: Kb1, Va5, Hg4 (3)
Sötét: Kd1, gyalog: g7 (2)

Világos indul s a harmadik lépésben mattot ad! (G. Latzel feladványa.)

A múlt heti feladvány megoldása: 1. Ve2, Kh7, 2. Ve7, Kh6, 3. Vh4, matt!

Vasárnap az NB II. utolsó fordulója az SZVSE a Salgótarjáni Kohász csapatával játszott. A mérkőzés a szegedi csapat 7:5 arányú győzelmével ért véget.

Különböző szempontok

»Miért olasz mérkőzések?« címmel lapunkban a múlt héten arról írtunk, hogy a totó március 8-i szelvényén nagyobb részt olasz mérkőzések szerepelnek. A Sportfogadás című totó-lottó hetilap legújabb számában ezzel kapcsolatban megállapítja: a kérdéses szelvény műsorát már február közepén össze kellett állítani, s akkor ezek voltak a szempontok:

1. Nem tudni milyen idő lesz március 8-án. Tavaly is zavart okozott a márciusi tél, nem szabad sok NB II-es mérkőzést felvenni, esetleg több elmarad, olyan sokat kell törölni, hogy nem is lehet kiadni a nyerevényalapot.

2. Hosszú szünet után nem szabad egyszerre »mély vízbe dobni« a fogadókat, kell bizonyos átmenet a téli és a tavaszi szelvények között. Ha NB I-gyel indulna az idény, akkor más a helyzet, de NB II-ről van szó, alkalmazni kell a fokozatosság elvét.

Az iskola selejtes, hibás tornaszert kapott. Ennek a két hiányosságnak a felszámolása még nem történt meg. Az építők arra hivatkoznak, hogy a gyűrűknél a tervben három méteres távolságot jelöltek meg nekik. Változtatni »házig« nem lehet rajta, mert a betongerendába újabb vasakat elhelyezni nem szabad. Nem sikerült a korlát kicserélése sem.

Szegszárdy tanár nemrégiben több budapesti és szegedi illetékes helyre levélben elküldte az iskola és a szakosztály panaszát. Most végre orvoslást vár. Megérdemelnék a teljes felszerelést, mert Szegeden ugyanis nagyon kevés a tornász, a tornasport pedig alacsony színvonalon áll.

M. K.

S-O-R-O-K-B-A-N

Ma a sándorfalvi kulturális otthonban Jó Ferenc, a megyei TS elnökhelyettese a sport nevelő határáról tart sportakadémiai előadást fél 6 órai kezdettel. Utána sport-híradókat vetítenek.

Ma lesz a Szegedi VSE—Szegedi Előre megyei bajnoki tekermérkőzés a SZAK-pályán, délután 5 órai kezdettel.

Az MTS szegedi városi tanácsa közli, hogy az 1963. évre kiadott pályabélyegző további intézkedésig érvényben maradnak.

Zsvivtzyky Gyula kalapácsvető bajnokunkat nemrégiben háromszor is megoperálták. A műtétek sikeresültek, a versenyző teljesen meggyógyult, hamarosan edzésbe áll, és készül az olimpiára.

DÉL-MAGYARORSZÁG
A Magyar Szocialista Munkárpárt Csongrád megyei és Szegedi városi bizottságának lapja.
Megjelenik hétfő kivételével mindennap.
Szerkesztő: dr. Lőkös Zoltán
Főszerkesztő: dr. Lőkös Zoltán
Szerkesztőség:
Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10.
Telefon: 35-35, 30-30
Éjszakai telefon: 35-00
Kiadja a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: Kovács László
Kiadóhivatal:
Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10. sz.
Telefon: 35-00, 31-10
(Beküldött kéziratot nem ösztönöz meg és nem adunk vissza.)
A lapot nyomtatja
Szegedi Nyomda Vállalat
Szeged, Kőrös u. 9.
INDEX 25 053
Terjesztik a Csongrád megyei postahivatalok. Előfizetés díj egy hónapra 12 Ft. Előfizethető bármely postahivatalnál és kiskereskedőnél.

Azonnal pénzhez jut,

ha felesleges könyveit eladja. Magas áron vásárolunk régi és új kiadású szépirodalmi, tudományos és ifjúsági könyveket. Könyvesbolt, Kérész u. és Dugonics tér sarok. 1047